

Accessible EU ziņojums

Pieejams sabiedriskais transports ES: Ko saka likums un ko tas nozīmē

Sadarboties, lai izveidotu piekļūstamāku Eiropas Savienību personām ar
invaliditāti

Konsorciju veido:

Saturs

Kopsavilkums	2
1. Ievads.....	2
2. Īpašas prasības	3
2.1. Ceļojumi ar vilcienu	Error! Bookmark not defined.
2.2. Ceļojumi ar autobusu	8
2.3. Ceļojumi ar lidmašīnu	11
2.4. Ceļojumi pa jūru (jūras un iekšzemes ūdensceļi)	13
3. Secinājumi.....	16

Kopsavilkums

Pieklūve sabiedriskajam transportam ir būtiska neatkarīgai dzīvei. Šajā Ziņojumā ir izklāstīti Eiropas Savienības (ES) tiesību akti, kas attiecas uz transportlīdzekļu un infrastruktūras tehniskās pieejamības standartiem, un Pasažieru tiesību akti, kas attiecas uz pakalpojumu kvalitāti un līmeni, kurus personām ar invaliditāti ir tiesības saņemt, ceļojot.

1. Ievads

Pieklūve sabiedriskajam transportam ir būtiska pārvietošanās brīvībai un neatkarīgai dzīvei. Bez mobilitātes iespēja iegūt darbu vai izglītību, piekļūt veselības aprūpei, brīvā laika pavadīšanai un citām aktivitātēm ir ļoti ierobežota.

ES tiesību akti, kas attiecas uz transportu, ir sadalīti tehniskajos būvniecības standartos un vispārējos tiesību aktos, kas attiecas uz pasažieru tiesībām.

Ir ieviesti detalizēti tehniskie (būvniecības) noteikumi attiecībā uz:

- dzelzceļu
- autobusiem
- jūras transportlīdzekļiem (jūras un iekšzemes ūdensceļi) – ļoti ierobežotā apjomā.

Pasažieru tiesību regulas, kas aptver pakalpojumu standartus, tiesības uz atlīdzībām, sūdzību un strīdu izšķiršanu, ir spēkā attiecībā uz pārvietošanos:

- gaisā
- pa dzelzceļu
- ar autobusu
- ar kuģiem.

Turklāt, Eiropas Pieklūstamības akts (Direktīva (ES) 2019/882)¹ attiecas uz preču un pakalpojumu pieejamību un ietver piekļuvi "pakalpojumiem, kas saistīti ar gaisu, autobusu, dzelzceļa un ūdens pasažieru transportu".

Dažas Direktīvas (ES) 2019/882 prasības, piemēram, par pieklūstamu saziņu (tīmekļa vietnes, audio un vizuāli paziņojumi u.c.), jau ir ietvertas turpmāk minētajos konkrētākajos tiesību aktos, taču saskaņā ar Direktīvu pieejamības prasības tiek paplašinātas, piemēram, uz to, lai nodrošinātu, ka biļešu automāti un automatiskās reģistrācijas iespējas ir pieejamas un tās var izmantot arī cilvēki ar invaliditāti.

Lai gan bija prasība, ka Direktīvas noteikumiem jābūt īstenotiem līdz 2022. gada jūnijam, līdz šim to ir izdarījušas tikai dažas valstis.

2. Īpašas prasības

2.1. Ceļojumi pa dzelzceļu

2.1.1. Tehniskie standarti

Galvenās tehniskās prasības attiecībā uz dzelzceļa pieejamību ir noteiktas Komisijas 2014. gada 18. novembra Regulā (ES) Nr. 1300/2014 "par savstarpējas izmantojamības tehniskajām specifikācijām attiecībā uz Savienības dzelzceļa sistēmas pieejamību personām ar invaliditāti un personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām"².

Ar šo regulu nosaka savstarpējas izmantojamības tehniskās specifikācijas (SITS) attiecībā uz Savienības dzelzceļa sistēmas pieejamību. Tā attiecas uz visiem

---

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0882>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R1300&from=EN>

maģistrālajiem vilcieniem, kas darbojas Eiropas tīklā³. Regulas prasības attiecas uz visu jauno infrastruktūru, kas nodota ekspluatācijā pēc 2015. gada 1. janvāra, un uz visiem būtiskiem esošās infrastruktūras atjaunošanas darbiem kopš minētā datuma.

Izvirzītais SITS mērķis esošajai infrastruktūrai un ritošajam sastāvam⁴ attiecībā uz pieejamību personām ar invaliditāti un personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām ir: *"panākt atbilstību SITS, apzinot un pakāpeniski likvidējot esošos šķēršļus pieejamībai"*. Mērķa sasniegšanai dalībvalstīm ir jāveic uzskaitē un jāizstrādā valsts īstenošanas plāni.

Modernizācijas darbiem ir nepieciešama pilnīga atbilstība SITS standartiem ar šādiem izņēmumiem: *"Atbilstība nav obligāta, ja veicamais darbs būtu saistīts ar konstrukcijas izmaiņām durvju ailās (iekšējās vai ārējās), apakšējos rāmjos, sadursmju balstos, vagonu virsbūvē, vagonu bloķēšanas ierīcēs vai, vispārīgāk, ja darba rezultātā būtu nepieciešama atkārtota vagona konstrukcijas stiprības apstiprināšana"*.

Regulā ir noteikts, ka *"pilnīga atbilstība SITS ir obligāta projektiem, kas saņem Savienības finansiālo atbalstu esošā ritoša sastāva vai tā daļu atjaunošanai vai modernizācijai vai esošās infrastruktūras, jo īpaši stacijas vai tās sastāvdaļu un peronu vai to sastāvdaļu, atjaunošanai vai modernizācijai."*

Visam ritošajam sastāvam prasības attiecas uz:

- Sēdvietām
- Ratiņkrēslu vietām
- Durvīm

---

³ https://transport.ec.europa.eu/transport-themes/infrastructure-and-investment/trans-european-transport-network-ten-t_en

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/AUTO/?uri=CELEX:32014R1300>

- Apgaismojumu
- Tualetēm
- Bezšķēršļu joslām
- Informāciju klientiem
- Augstuma izmaiņām
- Margām, roku balstiem, atbalsta stieņiem
- Ar ratiņkrēslu pieejamām guļamvietām
- Pakāpienu novietojumu iekāpšanai vagonā un izkāpšanai no tā.

Attiecībā uz stacijām pieejamības prasības attiecas uz šādām jomām:

- Autostāvvietas cilvēkiem ar invaliditāti
- Bezšķēršļu ceļi
- Durvis un ieejas
- Grīdu virsmas
- Caurredzamu šķēršļu izcelšana
- Tualetes un bērnu pārtīšanas galdiņi
- Mēbelējums un brīvi stāvošas ierīces
- Biļešu iegāde, uzzīņu dienesti un klientu palīdzības punkti
- Apgaismojums
- Vizuālā informācija: virziena norādes, piktogrammas, drukātā vai mainīgā informācija.
- Mutiskā informācija
- Perona platums un perona malas

- Perona beigas
- Iekāpšanas palīgīdzekļi uz peroniem
- Dzelzceļa pāreja stacijās.

Dažās jomās ir noteiktas detalizētas tehniskās specifikācijas (piemēram, piekļuve platformām), bet citās (piemēram, pieejamas stāvvietas) ir noteiktas vispārīgākas funkcionālās prasības.

2.1.2. Pasažieru tiesību likumi

Regula par dzelzceļa pasažieru tiesībām un pienākumiem (1371/2007) sākotnēji stājās spēkā 2009. gadā. Lai stiprinātu visu pasažieru, tostarp pasažieru ar invaliditāti, tiesības, regulas atjauninātā redakcija spēkā stājās 2023. gada 7. jūnijā (Regula (ES) 2021/782)⁵.

Īpašas prasības, kas attiecas uz pasažieriem ar invaliditāti, ietver to, ka:

- Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem un staciju apsaimniekotājiem ir jāsadarbojas ar cilvēkiem ar invaliditāti, lai izveidotu "nediskriminējošus piekļuves noteikumus".
- Rezervācija un biļetes cilvēkiem ar invaliditāti jāpiedāvā bez papildu maksas.
- Informācijai jābūt pieejamai saprotamā veidā, un tajā jāiekļauj informācija par piekļūstamību un vilcienā pieejamām ērtībām.
- Palīdzība (bez maksas) jāsniedz, izbraucot, braucot tranzītā caur dzelzceļa staciju un ierodoties tajā.

---

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/AUTO/?uri=CELEX:32021R0782>

- Stacijās bez personāla (parasti tajās, kurās ir 250 000 vai mazāk pasažieru gadā) jābūt pieejamai informācijai un norādījumiem par tuvāko staciju, kurā ir personāls, un kur saņemt palīdzību.
- Vilcienā ir jāsniedz palīdzība, lai pasažieriem ar invaliditāti būtu pieejami tādi paši pakalpojumi kā citiem pasažieriem.
- Palīdzības pieprasījumi jāiesniedz 24 stundas pirms brauciena (no 48 stundām saskaņā ar jaunajiem noteikumiem), bet operatoriem ir jādara viss iespējamais, lai sniegtu vajadzīgo palīdzību pat bez minētā paziņojuma.
- Pārvietošanās palīglīdzekļu nozaudēšana vai bojājums ir jākompensē pilnā apmērā (bez finansiāliem ierobežojumiem).
- Sūdzības var iesniegt vilcienu pārvadājumu uzņēmumam vai noteiktai valsts iestādei.

Jaunajos noteikumos ir iekļauta svarīga prasība, ka "ja dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums pieprasa, lai pasažieris ar ierobežotām pārvietošanās spējām vilcienā tiktu pavadīts (pieprasījums ir pieļaujams tikai tad, ja tas ir absolūti nepieciešams, lai ievērotu piekļuves noteikumus), pavadošajai personai ir tiesības ceļot bez maksas un, ja iespējams, sēdēt blakus personai ar ierobežotām pārvietošanās spējām.

SITS izpildes un atbilstības uzraudzību veic katrā dalībvalstī šim nolūkam noteikta valsts iestāde⁶. Viņu rīcībā esošie instrumenti ietver izpildes paziņojumu izdošanu, brīdinājumus un, visbeidzot, kriminālvajāšanu.

Regulā ir arī noteikta prasība katrai dalībvalstij izstrādāt valsts īstenošanas plānu, kurā būtu izklāstīta ritošā sastāva un staciju pašreizējās pieejamības izvērtēšana un pieejamības standartu uzlabošanas stratēģija. Sīkāka informācija par

---

⁶ https://transport.ec.europa.eu/system/files/2022-11/2007_1371_national_enforcement_bodies-2022-10-28.pdf

dalībvalstu iesniegtajiem pašreizējiem īstenošanas plāniem ir pieejama Eiropas Komisijā.⁷

Norādījumi par tehnisko prasību izpildi ir pieejami arī Eiropas Savienības Dzelzceļu aģentūrā.⁸

2.2. Ceļojumi ar autobusu

2.2.1. Tehniskie standarti

Kopš 2003. gada Direktīvā 2001/85/EK⁹ "kas attiecas uz īpašiem noteikumiem transportlīdzekļiem, kurus lieto pasažieru pārvadāšanai un kuros papildus autovadītāja sēdvietai ir vairāk nekā astoņas sēdvietas", kas vienkārši pazīstama kā "Autobusu direktīva", ir noteikts, ka "I klases" transportlīdzekļiem (transportlīdzekļiem, kas ražoti ar vietām stāvošiem pasažieriem un vairāk nekā 22 pasažieriem) jābūt pieejamiem personām ar kustību traucējumiem, tostarp personām ratiņkrēslos, ievērojot direktīvā izklāstītos tehniskos noteikumus.

Attiecībā uz citu klašu transportlīdzekļiem (galvenokārt transportlīdzekļiem, kas paredzēti mazāk nekā 22 pasažieriem un tālsatiksmes autobusiem) direktīva ļauj dalībvalstīm izvēlēties vispiemērotāko risinājumu transportlīdzekļu pieejamībai. Direktīvā ir iekļautas arī prasības tādām aprīkojumam kā lifti un ratiņkrēslu atsaites.

No 2014. gada 1. novembra, UNECE (Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomikas komisija) Noteikumi Nr. 107 ir aizstājuši Autobusu direktīvu. *UNECE noteikumi* attiecas uz autobusu virsbūvi; to 8. pielikums nosaka "Prasības

---

⁷https://transport.ec.europa.eu/transport-modes/rail/interoperability-safety/interoperability/persons-reduced-mobility-prm-tsi-nip_en

⁸https://www.era.europa.eu/domains/technical-specifications-interoperability/persons-disabilities-and-reduced-mobility-tsi_en

⁹<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2001L0085:20070101:EN:PDF>

tehniskajām ierīcēm, kas atvieglo piekļuvi pasažieriem ar ierobežotām pārvietošanās spējām".¹⁰ Pēc būtības tā bija Autobusu direktīvas prasību transponēšana, pievienojot dažus nelielus atjauninājumus, bet bez nozīmīgām izmaiņām.

Prasības ietver noteikumus:

- pakāpieniem,
- priekšrocību sēdvietām,
- sakaru ierīcēm,
- margām uz priekšrocību sēdvietām,
- grīdas slīpumiem,
- ratiņkrēslu novietošanai,
- sēdvietām un stāvošiem pasažieriem ratiņkrēsla vietā,
- ratiņkrēslu stabilitātei,
- durvju vadības ierīcēm,
- iekāpšanas ierīcēm.

UNECE noteikumi attiecas uz transportlīdzekļa konstrukcijas aspektiem un apstiprināšanu, lai to varētu nodot ekspluatācijā, bet, tiklīdz transportlīdzeklis būs reģistrēts, lietošanas nosacījumi būs atkarīgi no katras dalībvalsts prasībām.

Tehnisko prasību izpilde un uzraudzība ir valstu valdību kompetencē, un parasti ir šīs nozares valsts pārbaudes iestādes pārziņā. Sīkāku informāciju publicē Eiropas Komisija¹¹.

---

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:42018X0237&from=EN>

¹¹ https://transport.ec.europa.eu/system/files/2023-03/2011_0181_national_enforcement_bodies-2023-03.pdf

2.2.2. Pasažieru tiesību likumi

Pasažieru tiesības ir noteiktas Eiropas Padomes un Parlamenta 2011. gada 16. februāra Regulā (ES) Nr. 181/2011 "par autobusu pasažieru tiesībām un par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 2006/2004"¹².

Tomēr Regulā noteiktās prasības pašlaik attiecas tikai uz pārrobežu pakalpojumiem un dažiem iekšzemes pakalpojumiem, kuru attālums pārsniedz 250 km, izslēdzot daudzus vietējos un reģionālos pakalpojumus.

Pasažieru tiesību regula¹³ nosaka tiesības, kas ir līdzīgas tiesībām citos transporta veidos. Tās galvenokārt ir:

- Pārvadātājiem, ceļojumu aģentiem un ceļojumu rīkotājiem ir jāsadarbojas ar personām ar invaliditāti, lai izveidotu "nediskriminējošus piekļuves noteikumus".
- Informācijai jābūt pieejamai saprotamā veidā.
- Palīdzība galastacijās/autoostās un autobusā jāsniedz bez maksas.
- Palīdzības pieprasījumi jāiesniedz 36 stundas pirms brauciena.
- Galastaciju/autoostu vadības dienestam jāizraugās vieta autoostā vai ārpus tās, lai personas ar invaliditāti vai personas ar ierobežotām pārvietošanās spējām var paziņot par savu ierašanos un lūgt palīdzību.
- Braucienus var atteikt tikai tad, ja personai ar invaliditāti nav iespējams iekāpt transportlīdzeklī drošības apsvērumu, transportlīdzekļa dizaina un/vai autobusu pieturvietu infrastruktūras konstrukcijas dēļ.

---

¹² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011R0181>

¹³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011R0181&from=EN>

- Ja operators atsakās atļaut personai ar invaliditāti ceļot vienai, tai bez maksas jānodrošina sēdvietā pavadošajai personai blakus personai ar invaliditāti.
- Visam attiecīgajam personālam, tostarp autovadītājiem, ir jāsaņem ar invaliditāti saistīta apmācība.
- Operatoriem ir jāpublicē informācija par galastaciju pieejamības elementiem.
- Par nozaudētiem vai bojātiem pārvietošanās palīglīdzekļiem jāmaksā kompensācija.
- Ir jāizveido valstu izpildiestādes sūdzību izskatīšanai, kuras operatori nevar apmierinoši atrisināt.

Jāatzīmē, ka dalībvalstīm ir tiesības izslēgt vietējos autobusu pārvadājumus no šī pasažieru tiesību akta darbības jomas, bet tas ir jāpiemēro visiem tālsatiksmes un starppilsētu pārvadājumiem.

2.3. Ceļošana ar lidmašīnu

2.3.1. Tehniskie standarti

Eiropas tiesību aktos nav tehnisku prasību attiecībā uz gaisa kuģu pieejamību. Tomēr daudzas aviosabiedrības ievieš plašākas, pieejamākas tualetes telpas lielākām lidmašīnām un tālsatiksmes lidojumiem.

2.3.2. Pasažieru tiesību likumi

Regula (EK) Nr. 1107/2006 "par invalīdu un personu ar ierobežotām pārvietošanās spējām tiesībām, ceļojot ar gaisa transportu"¹⁴ stājās spēkā 2008. gada 26. jūlijā.

Tā ir vienīgā pasažieru tiesību regula, kas ir pilnībā veltīta cilvēku ar invaliditāti tiesībām.

Galvenie principi ir šādi:

- nediskriminēšana / vienlīdzīga attieksme,
- palīdzības sniegšana (lidostā un lidmašīnā),
- palīdzības kvalitātes standarti,
- apmācība (visiem darbiniekiem, kas strādā ar ceļotājiem),
- izpilde (ko veic dalībvalstis),
- sankcijas par noteikumu neievērošanu,
- sūdzību izskatīšanas mehānisms.

Regulas pamatā ir standarti/laba prakse, kas izklāstīti Eiropas Civilās aviācijas konferences (ECAK) politikas paziņojumā civilās aviācijas veicināšanas jomā (Doc Nr. 30 (I daļa))¹⁵. Regulas 5. daļā un tās pielikumos ir sīki izklāstīts, kā īstenot juridiskās prasības. Tā kā ECAK teksts ir minēts regulā, to uzskata par "likumā noteiktām vadlīnijām", un dalībvalstis to plaši ievēro.

---

¹⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006R1107>

¹⁵ https://www.ecac-ceac.org/images/documents/ECAC-Doc_30_Part_1_12th_edition_May_2018_Amendment_4_Nov_2020.pdf

Komisija ir uzskaitījusi izpildiestādes, kas katrai dalībvalstij jāieceļ atbilstības uzraudzībai.¹⁶

Komisija arī ir izdevusi interpretācijas vadlīnijas, kurās izskaidroti daži regulas noteikumi¹⁷. Vadlīnijas precizē vairākus jautājumus, piemēram, ka personai ar invaliditāti nevar prasīt uzrādīt medicīniskus pierādījumus par invaliditāti, lai pamatotu lūgumu pēc palīdzības.

Viens īpašs jautājums, uz kuru attiecas Monreālas Konvencija¹⁸, ir kompensācija par nozaudētiem vai bojātiem pārvietošanās palīg līdzekļiem. Pašreizējie noteikumi neparedz pienācīgu kompensāciju par elektrisko ratiņkrēslu un citu dārgu pārvietošanās palīg līdzekļu bojājumiem, un notiek darbs, lai veiktu izmaiņas. Tikmēr vairākas aviosabiedrības ir brīvprātīgi piekritušas, ka tās kompensēs pilnu aizstāšanas vērtību, pat ja tām nav juridiska pienākuma to darīt.

2.4. Ceļojumi pa jūru (jūras un iekšzemes ūdensceļi)

2.4.1. Tehniskie standarti

Iekšzemes un starptautiskajiem pasažieru kuģiem un ātrgaitas pasažieru kuģiem ir tikai dažas elementāras tehniskās piekļuves prasības (*Direktīva 2009/45/EK par pasažieru kuģu drošības noteikumiem un standartiem*¹⁹ redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar *Direktīvu 2010/36*)²⁰.

Prasības attiecas uz kuģiem, kas var pārvadāt vairāk nekā 12 pasažierus; tās attiecas tikai uz drošības jautājumiem, ir izpildāmas un ir ļoti vispārīgas.

---

¹⁶https://transport.ec.europa.eu/system/files/2022-11/2006_1107_national_enforcement_bodies-2022-11-11.pdf

¹⁷ [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD\(2012\)171&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD(2012)171&lang=en)

¹⁸ <https://www.iata.org/contentassets/fb1137ff561a4819a2d38f3db7308758/mc99-full-text.pdf>

¹⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:163:0001:0140:EN:PDF>

²⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:162:0001:0135:EN:PDF>

Direktīva attiecas uz piekļuvi kuģim, pārvietošanos kuģī, norādēm un sakaru līdzekļiem, tostarp ārkārtas situācijās. Prasības pamatojas uz Kuģošanas drošības komitejas 1996. gada 24. jūnija apkārtrakstu MSC/735 "Ieteikums par pasažieru kuģu konstrukciju un ekspluatāciju, lai apmierinātu vecāka gadagājuma cilvēku un invalīdu vajadzības²¹".

Galvenās prasības ir tādas, ka:

“Kuģiem jābūt būvētiem un aprīkotiem tā, lai cilvēki ar ierobežotām pārvietošanās spējām varētu viegli un droši uzkāpt uz kuģa un nokāpt no tā, un lai tiem var nodrošināt piekļuvi starp klājiem bez palīdzības, vai izmantojot rampu, pacēlāju vai liftu. Norādes par šādu piekļuvi jāizvieto pie citām pieejām kuģim un citās piemērotās vietās visā kuģī.”

2.4.2. Pasažieru tiesību likumi

Tāpat kā uz citiem transporta veidiem, uz ceļošanu pa jūru vai iekšzemes ūdensceļiem attiecas cilvēku ar invaliditāti pasažieru tiesību prasības. Sīkāka informācija ir ietverta Regulā (ES) Nr. 1177/2010 "par pasažieru tiesībām, ceļojot pa jūru un iekšzemes ūdensceļiem, un ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2006/2004".²² Regula stājas spēkā 2012. gada 18. decembrī.

Prasības nosaka, ka:

- Prāmju pārvadājumu uzņēmumiem un ostu pārvaldniekiem ir jāsadarbojas ar cilvēkiem ar invaliditāti, lai izveidotu "nediskriminējošus piekļuves noteikumus".
- Informācijai jābūt pieejamai saprotamā veidā.
- Palīdzība ostā un uz kuģa jāsniedz bez maksas.

---

²¹ https://www.imorules.com/MSCCIRC_735.html

²² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010R1177>

- Palīdzības pieprasījumi jāiesniedz 48 stundas pirms brauciena.
- Suņi-pavadoni ir jāizmitina uz kuģa.
- Pārvadātājiem un termināļa operatoriem jānorāda vieta ostas termināļos vai ārpus tiem, kurā personas ar invaliditāti vai personas ar ierobežotām pārvietošanās spējām var paziņot par savu ierašanos un lūgt palīdzību.
- Jāsaņem un jāpublicē kvalitātes standarti palīdzības sniegšanai (konsultējoties ar cilvēkiem ar invaliditāti).
- Visam attiecīgajam personālam ir jāsaņem ar invaliditāti saistīta apmācība.
- Kompensācija jāmaksā par nozaudētiem vai bojātiem pārvietošanās palīg līdzekļiem.
- Ir jāizveido valstu izpildiestādes sūdzību izskatīšanai, kuras operatori nevar apmierinoši atrisināt.

Tāpat kā citās regulās, uzraudzība un izpilde ir katras dalībvalsts ziņā, un parasti par to ir atbildīga valsts jūrniecības iestāde. Sīkāka informācija ir pieejama Eiropas Komisijā²³.

---

²³https://transport.ec.europa.eu/system/files/2023-03/2010_1177_national_enforcement_bodies-2023-03.pdf

3. Secinājumi

Eiropas Savienībā ir stabils tiesību aktu ietvars, kas aptver gan tehniskās prasības pieejamībai, gan skaidras tiesības, kas attiecas uz personām ar invaliditāti un personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām sniedzamo pakalpojumu raksturu un kvalitāti.

Tomēr nepilnības saglabājas. Ir sīki izstrādātas tehniskās prasības attiecībā uz pieejamību dzelzceļa un autobusu satiksmē, bet tikai dažas pamatprasības gaisa satiksmei un jūras satiksmei. Tehniskās prasības pastāv dzelzceļa infrastruktūrai, bet ne citiem transporta veidiem (lai gan ir ECAK norādījumi par lidostu pieejamību).

Valsts līmenī ir izveidotas izpildiestādes, lai pārraudzītu šo tiesību aktu īstenošanu, uzraudzītu un nodrošinātu atbilstību. Tomēr gan uzraudzības raksturs, gan efektivitāte, ar kādu tiek īstenota standartu izpilde, dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras.

Tas nozīmē, ka viens no tiesību aktu pamatmērķiem — nodrošināt līdzvērtīgus standartus visos brauciena posmos (piemēram, pa gaisu vai dzelzceļu, kas šķērso robežas) — vēl nav vispārēji sasniegts.

Ir jāturpina darbs, lai valstu līmenī būtu pieejami resursi tiesību aktos noteikto prasību uzraudzībai un izpildei, lai prasību sniegtās priekšrocības ceļotāji ar invaliditāti varētu izmantot visā ES.